

Fransafłoti og Fransmannagravirnar

Fransafłoti

Ved Fransafłotti på fjeldet mellem Gøta og Leirvík. Tegning af Daniel Bruun, der besøgte Færøerne fem gange. Bruun var på Fransafłotti den 26. maj 1896. Efter Bruun 1915-1919.

Ved toppen af den gamle bygdevej mellem Leirvík og Gøta, markeret med ældgamle stenvarde, i skæret mellem fjeldene Ritufjall og Sigatindur ses et lille plateau, der er kendt som Fransafłoti (fløti = et stykke fladt terræn i fjeldet). Ifølge den lokale tradition var det her, at folk flygtede op, når ukendte fremmede – “Fransar” – på søen nærmede sig. Herfra var der godt udsyn, og man var på passende afstand af eventuelt uvelkomment selskab. Betegnelsen “fransa” har ikke nødvendigvis noget etnisk

indhold i sig, men blev brugt summarisk om fremmede personer sydfra, hvis etniske identitet, man ikke kendte.

Lucas Debes skriver i sin bog *Færoæ & Færoa Reserata* fra 1673 om Færøernes indbyggere blandt andet: “Formedelst hvilken kangvarig Rolighed, de have aftabet deres gammel hedenske Modighed og Haardhed, endog de ideligen have været anfægtede af franske, iriske og engelske Sø-Røvere. Mens eftersom deres Formue bestod udi Land-Gods, Kvæg og vilde Faar, hvor paa Fjenden kunde gøre dennem liden Skade, haver de beskærmet sig paa de høje Fjelde; dog haver Suderingerne en Gang holdt offentlig Slag med Ireske Sø-Røvere, der de ikke straks vilde forlade Landet, hvorudover de forsamlede sig imod dennem og sloge dennem alle ihjel. Saadant Folk haver ofte øvet stor Fortræd imod dette fattige Land, og var man fast ikke noget Aar fri for dennem udi forrige Tider.

Thi den sidste Biskop, Her Peder Ribe, er nogle Gange berøvet af Frankerne, saa han paa det sidste nødtes til at rejse her fra” (Debes 1673 (1963), 107-108).

I sit topografiske værk over Færøerne i 1781-82 skriver Jens Christian Svabo (1746-1824): “Grunde og Levninger af Vagthuse, hvor man i gamle Dage, i Krigs-Tiider og mens Søe-Røverne anfægtede Landet, holdte Vagt, at man betids kunde vide de fiendtlige Skibes Ankomst, for ved Flugten at redde sig selv, og en Deel af deres Ejendomme, i de, dem bekendte, Fjælesteder i Fjeldene.

De sees mange Steder. Sandelig en meget fornuftig Anstalt; thi ingen maatte vel undre over, at de, blottede for Røvier og Fiendens Anfald, ja næsten uden alt Forsvar, siden de vare langt fra en Hoved-Stat, der kunde have i den Tid nok med at forsvare sig selv, fulgte Harens Krigs-Plan” (Svabo 1782, 455).

I sin bog *Færøerne 1600-1709* skriver Niels Andreas Christian Andersen (1849-1919): “Den værste Plage, som Befolkningen paa Færøerne led under, var Hærgningen af Fribyttere, der stadig gjorde Liv og Velfærd usikkert, og denne Plage vedblev hele Aarhundredet igjennem. Indbyggernes Gods blev røvet. Satte de sig til Modværge, bleve de huggede ned, Kvinderne blev skjændede, og var der Trang til Mandskab om Bord, eller Brug for Folk som Trælle, hvor Fribytterne hørte hjemme, bleve de førte med. Befolkningen vidste sig aldrig sikker for, naar og hvor Landhugsten skete. Naar Fribytternes Skibe saaes, flygtede alle fra Hus og Hjem til Tilflugtssteder fjærnt og skjult i ,Haugen, hvorfra de, om de bleve fundne, »kunde med Sten holde saadanne Skjælmer og Røvere fra sig, at de dennem ikke kunde komme nærmere og dem Skade paaføre«. Endnu paavises disse Steder i Haugen under Navnet »Fransahusene«; Navnet skriver sig fra Danmarks og Hollands Krig med Frankrig i Aarene 1675-79, da Øerne tidt bleve gjæstede af franske Skibe, der lode gjøre Landgang her, og Tiden kaldes »Fransatiden« (Landt 1895, 223).

Fransmannagravirnar

Færøernes første landsantikvar Sverri Dahl (1910-1987) på besøg ved Fransmannagravirnar i 1982. Foto: Páll Mikkelsen.

Godt en kilometer syd for Leirvík – umiddelbart vest for vejen til *úti í Vík* – ses tre aflange forhøjninger i marken (N 62°12.296/W 006°40.576). De tre forhøjninger, som ligger parallelt med hinanden, måler alle ca. 3,30 meter i længden og er ca. 1,30 meter brede. Ifølge traditionen skulle tre omkomne “franske” søfolk været begravet her. Ingen detaljer er kendt om en sådan begivenhed kan ikke sættes årstal på en sådan begivenhed, men den skal i givet fald antagelig henføres til det 17. eller 18. århundrede.

Her er altså et eksempel på tre personer, der ikke fandt deres sidste hvilested i indviet jord, men blev forvist til et øde sted ude af syne fra bygden. De tre grave er end ikke orienteret i den traditionelle kristne Ø-V orientering, men ligger i N-S retning. Man har derfor antagelig været usikre på ikke alene hvor, de tre omkomne kom fra, men også på deres religiøse tilhørsforhold. Det kan meget vel være dette forhold, der er afspejlet i denne “ukristne” måde, som Leirvíks indbyggere har begravet dem på.

Litteratur:

- Andersen, N. 1809. *Færøerne 1600-1709*. København. Genudgivet Tórshavn 1964.
- Bruun, D. 1915-1919. *Turistruter paa Færøerne II*. København.
- Bruun, D. 1929. *Fra de færøske Bygder. Samlede Afhandlinger om gammeldags Sæd . . . og Skik*. København.
- Debes, L. 1673. *Færoæ & Færoa Reserata. Færøernis oc færøeske Indbyggeris Beskrivelse*. Kiøbenhaffn. Genudgivet Tórshavn 1963.
- Stummann Hansen, S. 2003. [A Dane and the Dawning of Faroese Archaeology](#). *Fróðskaparrit* 50, 11-32.

• Svabo, J. C. 1783. *Indberetninger fra en Reise i Færøe 1781 og 1782*. Udgivet af N. Djurhuus. Selskabet til udgivelse af færøske kildeskrifter og studier. København 1959 (genoptryk København 1976).

Historiske og arkæologiske publikationer fra færøerne og nordatlanten

Proudly powered by WordPress.

